

Legenda

Nacházíme se v Nizozemí roku 2040. Zdejší společnost se odedávna pozitivně stavěla k společenskému pokroku. Byla velmi nadprůměrná, co se zavádění demokracie či volebního práva žen týče a také jedna z prvních, která legalizovala marihuanu, eutanazii i stejnopohlavní styk a sňatky. Není tedy divu, že když jistá kosmopolitní skupina vědců koncem třicátých let vynalezla roboty, kteří byli na základě svého vzhledu a chování k nerozeznání od lidí, a chtěla najít zemi, jež by byla ochotna uznat tyto stroje jako plnohodnotné občany, zkusila štěstí v Nizozemí.

Podle výzkumníků měli být roboti (zvaní konrádi), pro společnost velkým přínosem. Od lidí se totiž lišili především tím (pomineme-li obrovské fyziologické rozdíly a z nich vyplývající neschopnost se množit, potřebu se nabíjet, atd.), že usilovali více o obecný než svůj vlastní prospěch.

Ještě než byl první konrád puštěn mimo komunitu svých tvůrců, sesbírali vývojáři obrovskou databázi údajů o tom, jak které chování ovlivňuje okolní svět. V rámci výzkumu štědře dotovaného hned několika filantropickými miliardáři nosilo během čtyř let přibližně třicet tisíc dobrovolníků po celém světě vždy na několik dní čidla, která monitorovala jejich pohyby, emoce i dění v jejich okolí. Nasbírané údaje se pak daly dohromady s informacemi o tom, za jak šťastné se považovali lidé v té či oné části světa a jakou perspektivu měly uváděné zdroje jejich štěstí či frustrace. Na těchto datech byla vytrénována umělá inteligence, která se naučila, jak které rozhodnutí v kontextu dané situace pravděpodobně ovlivní svět. Když se pak konrád rozhodoval, co bude dělat, pomohla mu tato umělá inteligence konat tak, aby jeho činy svět co nejvíce obšťastnily.

Občanství pro nelidi bylo velkým soustem i pro liberální Nizozemce, to hlavní však přeci jen bylo schváleno – konrádům mělo být umožněno se svobodně pohybovat, studovat, uzavírat pracovní smlouvy, pečovat o děti atd. Bohužel, ještě než tato legislativa nabyla platnosti, vložila se do celé věci Evropská unie s jedním velmi zákeřným požadavkem: konrádi musí umět rozeznat dobro a zlo.

Ing. Jeanne Veski, PhD – etická inženýrka z Estonska, která se podílela na vývoji současné podoby konrádů

Lidé mají často pocit, že umění rozlišit od sebe dobro a zlo je nějaká tajemná, metafyzická, snad přímo od Boha přijatá superschopnost naší duše. Dle mého názoru je tato představa zcela chybná. Rozlišení dobra a zla není, z mého pohledu, ničím víc než dodržováním principů, které nám vštípili naši rodiče a jiní lidé, kteří se podíleli na naší výchově. Cit pro dobro a zlo tedy není v podstatě nijak odlišný od například citů pro etiketu nebo bezpečné chování v hromadné dopravě.

Kde se morální principy a zásady vzaly? Prapůvodně se nejedná o nic víc než základní pravidla („nezabíjej“, „nekráď“...), na nichž se lidé domluvili, aby se jim spolu žilo co nejlépe. Tyto k obecnému blahu vedoucí věci označil za dobro prorok Zarahustra. Jeho pojem se stal velice oblíbeným a našel si místo v myšlení lidí po celém světě. Bohužel, je pojem dobra stále spojován spíše s konkrétními praktikami jako pravdomluvností, nezištností atd. než s jejich smyslem – obecným štěstím a spokojeností. A přitom – dobro je štěstí.

Má-li někdo více možností, jak se v životě rozhodnout, měl by zvolit tu, jež přinese **co nejdlejší a nejintenzivnější štěstí co největšímu množství lidí**. Konrádi jsou tedy navrženi dobře a každá změna algoritmu způsobí jediné škody.

Je pravda, že se lidé často v morálních otázkách řídí svými zásadami. To nijak neodsuzuji. V devadesáti devíti případech ze sta je z hlediska obecného blaha lepší nekrást, i když k tomu člověk má motiv a příležitost. Důležité je si ovšem uvědomit, že dobro nespočívá v zákazu krást, ale ve snaze, aby lidé nežili v úzkosti, kdy je někdo zcela cizí obere o plody jejich úsilí. Člověk však nemá čas pokaždé „znovu sepsat desatero“, a tak si vytvoří zásadu, díky níž se bude moct rozhodovat velmi rychle a přitom stále většinou správně.

Konrádi se ovšem od lidí liší tím, že mají na etické kalkulace vyhrazenou nesrovnatelně vyšší kapacitu a v žádném případě bychom jim neměli vnucovat etické zkratky nás, kteří jsme v oblasti etiky o mnoho hloupější než oni.

JUDr. Tommy Godgift – právník kalifornského startupu vyvíjejícího autopiloty do motorek

Nerad bych se pouštěl do spekulací o tom, kde, kdy a jak se lidé naučili dobro a zlo rozlišovat, jisté však je, že to dokážou a že jejich morální soudy jsou velmi často podobné. Všichni víme, že je zlé místo vlastní práce krást peníze ostatním, stejně tak jako si připisovat cizí zásluhy atd. Různých mravních imperativů je zkrátka bezpočet a jsem přesvědčen o tom, že není možné přijít s principem, z něž by všechny vyplývaly.

Ne, že by takové pokusy nebyly. Velmi rozšířená je například snaha dobro definovat jako to, co přináší co největší užitek co největšímu množství lidí. Představme si ale například to, že jsme vojenským lékařem, který má jednoho lehce a čtyři těžce raněné pacienty. Pokud bychom toho lehce raněného zabili a rozřezali, daly by se jeho orgány využít pro záchranu zbylých čtyř. Z hlediska výše zmíněného principu by to bylo dobré jednání, je tomu ovšem vskutku tak? Veškeré mé mravní cítění jasně křičí NE! Stejně tak si velmi cením disidentů protestujících proti diktaturám všeho druhu a to i přesto, že nadělali obrovské množství problémů svým rodinám a přátelům, aniž by tím dosáhli nějaké pozitivní změny.

Myslím, že dobro spočívá spíše v tom, jak se člověk chová, než v tom, k čemu jeho chování vede. **Poctivost, laskavost, pracovitost, ohleduplnost... a nikoliv neustálé zvažování, která cesta přinese největší všeobecný užitek**, jsou dle mého názoru dobrým jednáním.

Konrádi jsou výborný projekt s šancí mravně pozdvihnout společnost, měli by se však řídit jasnými a lidmi stanovenými pravidly. Především: nikdy nelži; nikdy neubližuj lidem; neodhazuj odpadky; snaž se spíš naslouchat než mluvit, atd. Případné kalkulace maximálního štěstí mohou přijít na řadu v maličkostech, kdy žádné řešení nebude v rozporu se základními principy.

Doc. PhDr. Bedřich Siláček, PhD – pedagog na Filosofické fakultě Jihočeské univerzity

Pojmy dobro a zlo jsou omyl. Člověk je ryze sobecká bytost, která za každých okolností hledá způsob jak nejvíce obšťastnit sama sebe. Že se to přičí lidské empatii a schopnosti milovat? Chyba lávky! Lidem jako druhu se samozřejmě evolučně hodilo být si navzájem ku prospěchu, a tak se u nás vyvinula potřeba být užitečnými a averze k neštěstí lidí kolem nás. Když ovšem jednáme na základě chuti pomoci někomu jinému, neděláme to kvůli němu, ale kvůli své potřebě být užiteční.

Z lidské totální dosebezhleděnosti není úniku. Naše vědomí přebývá v mozku a ten nevnímá nic než naše tělo. Naše tělo má též monopol na to nám působit slast i bolest. Nejsme schopni prožívat jiné bytosti, jediné, co nás může motivovat k tomu, abychom jednali určitým způsobem, popřípadě zastávali určitý názor, je naše tělo.

Může se tedy člověk ohánět tím, že jedná v zájmu dobra? Nikoliv, každé takové tvrzení je pokrytecké. Ať už je člověk takzvaně dobrý, nebo takzvaně zlý, pokaždé sleduje výhradně své vlastní zájmy. Rozdíl je jedině v tom, že někteří lidé cítí větší požitek z toho být druhým ku pomoci, popřípadě mají větší strach z represivních společenských orgánů.

Chápu, že maximalizace všeobecného štěstí je z hlediska sobeckých lidí přijatelný kompromis. Většina z nás ví, že by při scénáři „štěstí jen pro ty, co si ho sami urvou“, podlehla bohatším a krutějším. Jsem však přesvědčen, že pokud necháme konrády v jejich současném nastavení, prohrajeme příležitost zbavit se pojmů dobro a zlo a tím celou civilizaci posunout na novou úroveň.

Každý živočišný druh by měl dát vzniknout něčemu dokonalejšímu než je on sám. My lidé máme šanci učinit oním něčím konrády. To je ovšem nesmíme nechat ve stavu služebníků od přirozenosti. Silně se přimlouvám za to, abychom konrádům vštípili několik docela lidských potřeb, jmenovitě ctižádostivost, tvořivost, podnikavost, zvědavost... zkrátka vše, co je povede k intenzivnímu sebezdokonalování (posilování vlastní moci). Učiníme-li tak stvoříme nadlidi, kteří nás jednou nahradí. My tak dosáhneme toho, **oč v životě skutečně jde – zaniknout při tvorbě něčeho, co nás převyšuje.**

Prof. ThDr. Yo Jung, PhD - ředitelka jezuitské školy v Soulu

Myslím, že s přehledem nejhůře chápanou částí Bible je oddíl o tom, jak Adam a Eva získali poznání dobrého a zlého. Mnozí lidé ho berou jako posvěcení své snahy diktovat světu „co je dobré a co ne“, ale mýlí se.

Z Genesis jasně vyplývá, že poznání dobrého a zlého je samostatnou lidskou schopností a nelze ho ztotožnit s žádným jiným úvahovým postupem. Kdyby byli lidé poslušní a zůstali v Edenu, naučili by se díky své přirozené zvědavosti vše, co ví dnes (tedy alespoň co se exaktního poznání týče). Pokud by schopnost zvolit dobrou životní cestu vycházela ze znalosti, jak svět uvést do určitého vcelku měřitelného stavu (tedy znalosti exaktního typu!), například všeobecné spokojenosti a štěstí, nebylo by poznání obsaženo v onom jablku nikterak odlišným od toho, co nabízel zbytek světa.

Zajisté, příběh o Adamovi a Evě je mýtus a nikoliv historická událost, ale to mu myslím na váze pouze přidává. Moudrost biblických příběhů udržela po tisíciletí židovský národ, jemuž byly jeho podrobiteli po tisíciletí vnucovány babylonské, perské, římské a jiné odlišné přístupy k životu. Co jiného by za uchováním víry v pravého Boha mohlo být, než poznání nezměrné moudrosti v těchto příbězích obsažené? Díky této zkoušce dějin můžeme z příběhů s čistým svědomím vyvozovat mravní závěry.

Schopnost rozlišit dobro a zlo je čistě intuitivní záležitost postavená na ryze lidských citech - svědomí a lásce. Na základě uvedených argumentů je myslím zřejmé, že konrády zavrhuji. Stroje nemohou cítit, tedy ani rozlišit dobro od zla a tím pádem nepředstavovat pro naši společnost zásadní hrozbu.

